РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Даниела Кирилова Дженева

на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен "доктор"

по професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство докторска програма" Хореография"

с автор: Десислав Петров Михайлов
Тема: "Паралелките по "Хореография" в системата на училищното образование към Министерството на образованието и науката.
Обучение по танци."

Научен ръководител: доц. Георги Гаров

1. Общо представяне на процедурата и получените за рецензиране материали:

Автор на дисертационния труд е Десислав Михайлов – докторант в катедра "Хореография" към факултет по изкуствата при ЮЗУ "Неофит Рилски" - Благоевград с научен ръководител доц. Георги Гаров. Представените от него материали по процедурата са в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Р. България и отговарят на критериите на ППЗРАСБ, както и на Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ "Неофит Рилски". Съдържат необходимите заповеди, дисертационен труд, автореферат, списък с авторски публикации — 3 на брой, автобиография и справка за приносите на дисертационния труд.

2. Кратки биографични данни за докторанта:

Десислав Михайлов е един от изявените представители на Българската народна хореография – утвърден солист, хореограф и преподавател. Завършва средно-специално образование – "Български народни танци" в Държавно хореографско училище през 1995 година. През 2022 година се дипломира в Академия за музикално, танцово и изобразително

изкуство "Професор Асен Диамандиев" — Пловдив, а през 2015 година придобива ОКС "магистър", направление съвременен танц в Югозападен университет "Неофит Рилски" — Благоевград. Зачислен е като докторант към катедра "Хореография" в ЮЗУ "Н. Рилски" през 2018 г. (отчислен с право на защита през декември 2021 година). Десислав Михайлов стартира професионалната си кариера на изпълнител в Ансамбъла на строителни войски към ГУСВ — София през 1995 г. При създаването на трупата на Нешка Робева през 2000 година, още с първата премиера "Два свята", той се откроява като ярък солист и запомнящ се образ. Не случайно е класиран от "Тhe New York Times" в Топ-5 танцьори на Бродуей за 2001 година. В последствие се изявява като солист и в танцовия спектакъл "Нигет Sultan" — "МDF", Република Турция (2003-2005). От 2007 година до момента е хореограф и главен художествен ръководител на Ансамбъл "Горна Баня" към НЧ "Пробуда-1926" в едноименния квартал на София. От 2010 година до момента е хореограф на "Представителен Ансамбъл на Въоръжените Сили", където е автор на повече от 70 танцови постановки в различни жанрове. През същата година основава Танцов клуб "Седеф" в гр. София. За част от този период е бил хореограф и на Ансамбъл "Пирина".

След спечелен конкурс в Министерство на образованието и науката през 2005 година е командирован в гр. Чадър-Лунга, Република Молдова като преподавател по "Български народни танци". Обучава и танцьорите на изявения танцов колектив в с. Твърдица и в Комратския държавен университет. След завръщането си в България Десислав Михайлов продължава преподавателската си дейност в гр. София, първо в 33-то СУ "Санкт Петербург" от 2008 до 2015 година, а след това и в 25-то ОУ "Д-р Петър Берон". За кратко време в този период е преподавател по "Български народни танци" в Националното училище за танцово изкуство – София. Носител е на редица награди от танцови фестивали и конкурси у нас и в чужбина.

3. Актуалност на тематиката:

Темата на настоящия дисертационен труд е абсолютно актуална предвид нарастващия интерес към дисциплината, свързана с обучението по български народни танци в системата на училищното образование към МОН. Факт е, че до този момент по-активно е изследвано преподаването по видовете танци в националните и специализирани училища по изкуствата. Тяхното анализиране е по-привлекателно като тема, защото обучението е на професионална основа с много повече часове по танцовите дисциплини и с богата традиция по отношение на методиката, което дава повече възможности за анализ и сравнение. Дисертационният труд на Десислав Михайлов е актуален, защото изследва слабо третирана тема. Базисно запознат е като

участник в процесите и в последствие сериозно е надградил с анализи при структурирането на научната разработка. В резултат на това предлага конкретни решения за усъвършенстване на обучението по "Хореография". Нещо повече, той отива по-напред и прави предложения за промяна на наименованието на дисциплината, което да стане "Български народни танци, бит и култура". Думата хореография се използва разговорно като професия, авторство, художествено произведение и др. По същия начин е формулирана и докторската програма "Хореография" в ПН 8.3 Музикално и танцово изкуство към НАОА. Очевидно е, че наименованието "Хореография" далеч надхвърля обучението по български народни танци в паралелките на неспециализираните училища от системата на МОН. Особено актуално е предложението в момент когато пред МОН и обществото стои въпроса дали да се въведе дисциплината "Добродетели и религия", а струва ми се, че има редица пресечни точки в съдържанието, които биха осмислили възпитанието на подрастващите у нас.

4. Целесъобразност на изследователските методи за постигане на поставените цели:

Докторантът изключително пунктуално подходил КЪМ проблематиката при обучението по танци в паралелките по "Хореография" в системата на училищното образование. Методите, които прилага са различни по своята същност, но унисонно подпомагат неговата основна задача по създаване на предпоставки за разрешаване на изследователския проблем. В най-голяма степен той използва емпиричния метод, опирайки се на огромна база данни, придобити от неговия досегашен опит и работа с достоверни и доказали се в професията информатори. Чрез сравнително-аналитичния метод изгражда съдържанието по темата. Като база и отправна точка използва историческия метод, а структурния – прилага по отношение анализа на подхода при оформянето на учебните планове и включването на различни видове часове според прилагането на закона.

5. Оценка на дисертационния труд:

Дисертационния труд на Десислав Михайлов е с обем от 152 страници (общо съдържа 194 стр. с приложенията, справка за приносите и публикациите). Библиографията наброява 105 заглавия, както и линкове към 17 интернет източника на информация по темата. Трудът е структуриран в увод, четири глави и заключение.

В увода докторантът мотивира желанието си да изследва преподаването на Български народни танци в паралелките с разширено изучаване на хореография в неспециализираните училища с формулировката,

че тази дисциплина е духовна основа за съхранение на българското фолклорно наследство, а традициите и обичаите са база за нейното развитие. Обект на изследването е обучението по избираемата дисциплина "Хореография" в неспециализираните училища в град София. Основната цел на труда е да разгледа и анализира тази дисциплина на базата, на което да обоснове необходимостта от промени и усъвършенстване на обучението. Изведени са седем конкретни задачи по реализирането на тази цел. Авторовата теза е дефинирана като необходимост от целенасочена промяна в обучението по хореография в паралелките с разширено изучаване. Според докторанта, тези новости следва да бъдат логически обосновани, базирани на миналото, съобразени с настоящето и с поглед в бъдещето.

В първа глава се прави обзор на публикациите и съхранените сведения, съдържащи данни по темата на дисертацията. Като първоначални опити за "телесно възпитание" се упоменават заниманията в килийното училище, които в последствие преминават в друг етап на развитие в светските училища. За начало са посочени уроците по "родолюбие, фолклор и телесно възпитание" от Найден Геров в Копривщица. Следва преглед на сведенията, достигнали до нас за всички инициативи по отношение на целенасочено занимание с хора и танци от първата половина на XX век. Проследяват се значими заглавия на публикувани изследвания и учебници, подпомагащи тази дейност. Като важен основополагащ фактор в развитието на танцовото образование се посочва създаването на Държавно хореографско училище в София (сега НУТИ), Полувисшия институт за музикални и хореографски кадри и разкриването на катедра "Хореография" във Висшия музикалнопедагогически институт в град Пловдив (сега АМТИИ). Интерес представлява изследването на процесите относно стартирането на обучение в паралелки с разширено изучаване на "Хореография" след 1991 г. в град София. Обусловено от различни фактори то се организира и структурира на три нива – начален етап, прогимназиален и гимназиален етап на обучение. Приложен е SWOT анализ на паралелките с разширено изучаване на хореография в неспециализираните училища в град София, включващ силните и слабите страни, оптимистичните очаквания и вероятните заплахи пред това обучение.

Във втора глава се изследва в детайли проблематиката, свързана с настоящите процеси на обучението по български народни танци. Първоначално се разглеждат проблемите, пред които са изправени преподавателите и корепетиторите като основни фигури, гарантиращи успешния резултат на това обучение. Споменават се видовете екзерсис и основата цел, която трябва да се постигне чрез учебно-тренировъчната работа. Направени са препоръки за удачното провеждане на отделните части – станка, среда, диагонали. Следва разбор на прилаганата методика, като докторанта

прави избор, че едва в последните години са постигнати видими резултати от обучението по "Хореография". За целта той подчертава разликите при обучаването на професионални танцьори в НУТИ напр. и преподаването в неспециализираните училища. Интерес предизвиква друг паралел в неговите изводи, този на основните подходи при преподаване. Единият е с фокус върху обединяващата фигура на преподавателя, другият модел е фокусиран върху ученика като приемник на знанията. Следва пространен анализ на ефективността при преподаването на български народни танци и видовете методики за постигането ѝ. За финал на главата е направен извода, че хореографът, работещ в училище трябва да знае правилата и законите на преподаване в отделните възрастови групи, да използва различни форми на обучение и да изгради индивидуален подход при прилагането им.

В трета глава докторантът излага резултата от анализите на действащите програми в училищата към МОН и препоръчва "Хореография" да заеме място в раздел "А" – задължителни учебни часове. Изследва методите, които хореографът-преподавател прилага в учебната зала като прави разбор на всеки един аспект от тях. Удачен подход е провеждането на целенасочени интервюта по темата с утвърдени преподаватели – Нестор Несторов, Лъчезария Павлова, Анелия Карчева, Росица Димитрова и Ружа Пенева. Самите разговори са изведени като Приложения след основния текст на труда. Базират се на седем конкретни, добре обмислени въпроси и съдържат много интересна фактология, документираща моментното състояние на процесите. Десислав Михайлов анализира информацията по ред на въпросите като след всеки един от тях прави обобщение и излага собственото си мнение. За финал формулира три основни типа проблеми, произтичащи от учебните програми и изискванията на МОН.

В четвърта глава се обсъжда съдържанието на действащите в момента програми за първи, четвърти и седми клас на дисциплината "Хореография". Този анализ е със значителен обем и включва специфичната методика, целите, които трябва да се постигнат и очакваните резултати. В този раздел от дисертационния труд докторантът отново предлага определени иновации относно упражненията в екзерсиса, както и прилагането в учебната програма на някои "народни" игри, празници и обичаи. За всяка една възрастова група са дадени конкретни примери в тази насока. Разглеждат се възможностите за обучение в електронна среда.

За финал на дисертационния труд следва значително по обем заключение. Докторантът обобщава направените до тук изводи и предлага конкретни решения. С тях той счита, че може да се преодолеят евентуални затруднения в шест проблемни аспекта на обучението по хореография.

Последните обобщения са изключително съдържателни като мотивация за изготвяне на национална стратегия за развитие на обучението по български народни танци и културна идентичност, която да съчетава традицията с иновацията и да гарантира качествена среда за развитие на танцовото изкуство в училище.

6. Автореферат:

Представения Автореферат е в обем от 48 страници. В синтезиран вид ни информира за съдържанието на труда и включва необходимите компоненти за легитимирането на един научен труд – цел, основни задачи, обект и предмет на изследването, изводи, обобщени и др. Авторефератът напълно отговаря на изискванията в съответните правилници и разпоредби.

7. Приноси и значимост на научната разработка и на публикациите по темата на дисертационния труд:

Дисертационният труд на Десислав Михайлов определено има приносен характер поради факта, че за първи път се изследва обучението по "Хореография" в неспециализираните училища в София – град. Проучени са всички значими събития и предпоставки, оказали влияние върху развитието на хореографията като учебна дисциплина извън специализираните училища за изкуства. За първи път се изследва методиката на преподаване на български народни танци приложена в тях. За първи път се анализират проблемите пред преподавателите и се формулират препоръки за конкретни промени с цел подобряване на резултатите при обучението. Те включват както определени решения относно редуциране на съдържанието на учебните програми в класовете, така и промяна на наименованието, което да стане "Български народни танци, бит и култура". Специално внимание се обръща на значителния принос на художествено-творческата дейност в училищата за затвърждаване на обучителните процеси по танци. Не на последно място се анализира и влиянието на материалната база, и логистиката за подобряване на условията за това обучение.

Приложените към документите за кандидатстване 3 публикации са унисонни на основната тема без да има буквални цитати. Считам, че съществен принос на Десислав Михайлов е фактът, че той отдава дължимото към труда на редица педагози по хореография и институции, които имат съществена роля за обучението и възпитанието на учениците.

8. Заключение:

В заключение ще подчертая, че дисертационният труд "Паралелките по "Хореография" в системата на училищното образование към Министерството на образованието и науката. Обучение по танци." категорично заслужава положителна оценка. Въз основа на постигнатите резултати и изведените приноси, убедено предлагам на почитаемото Научно жури да присъди образователната и научна степен "доктор" на Десислав Михайлов в ПН 8.3 "Музикално и танцово изкуство", докторска програма "Хореография".

20.11.2025 г.	Рецензент:
	/проф. д-р Д. Дженева/

REVIEW

By Prof. Daniela Kirilova Dzheneva

of a Dissertation for the award of the educational and scientific degree of "Doctor"

in the Professional Field of 8.3 Music and Dance Arts Doctoral Programme "Choreography"

by Desislav Petrov Mihaylov

Topic: "Choreography Classes in the School Education System of the

Ministry of Education and Science.

Dance education."

Scientific Supervisor: Assoc. Prof. Georgi Garov

1. General presentation of the procedure and materials received for review:

The author of the Dissertation is Desislav Mihaylov, a doctoral student in the Department of Choreography at the Faculty of Arts at South-West University "Neofit Rilski" in Blagoevgrad, with scientific supervisor Assoc. Prof. Georgi Garov. The materials submitted by him in accordance with the procedure comply with the requirements of the Law on the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria and meet the criteria of the Regulations for the implementation of the Act on the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria (ROIADAS), as well as the Internal Rules for the Development of Academic Staff at South-West University "Neofit Rilski". They contain the necessary Orders, Dissertation, Abstract, List of Publications (3 in number), CV and Reference to the Contributions of the Dissertation.

2. Brief biographical information about the doctoral student:

Desislav Mihaylov is one of the prominent representatives of Bulgarian folk choreography – an established soloist, choreographer and teacher. He completed his secondary specialised education in Bulgarian folk dances at the State Choreography School in 1995. In 2022, he graduated from the Academy of Music, Dance and Fine Arts "Professor Asen Diamandiev" – Plovdiv, and in 2015 he obtained a Master's degree in contemporary dance at the South-West University "Neofit Rilski" in

Blagoevgrad. He enrolled as a doctoral student in the Department of Choreography at South-West University "Neofit Rilski" in 2018 (expelled with the right to defend his thesis in December 2021). Desislav Mihaylov began his professional career as a performer in the Ensemble of the Construction Troops at the Main Directorate of Construction Troops (GUSV) Sofia in 1995. When Neshka Robeva's troupe was created in 2000, he stood out as a brilliant soloist and memorable figure in the very first premiere, "Two Worlds". It is no coincidence that he was ranked by The New York Times among the Top five dancers on Broadway in 2001. He subsequently performed as a soloist in the dance performance "Hurrem Sultan" – "MDF", Republic of Turkey (2003-2005). Since 2007, he has been the choreographer and artistic director of the Gorna Banya Ensemble at the Probuda-1926 Community Centre in the eponymous neighbourhood of Sofia. Since 2010, he has been the choreographer of the Representative Ensemble of the Armed Forces, where he has created more than 70 dance productions in various genres. In the same year, he founded the Sedef Dance Club in Sofia. During part of this period, he was also choreographer of the Pirina Ensemble.

After winning a competition at the Ministry of Education and Science in 2005, he was sent to Chadir-Lunga, Republic of Moldova, as a teacher of Bulgarian folk dances. He also trained the dancers of the renowned dance group in the village of Tvrditsa and at Comrat State University. After returning to Bulgaria, Desislav Mihaylov continued his teaching career in Sofia, first at 33rd Secondary School "Saint Petersburg" from 2008 to 2015, and then at 25th Primary School "Dr. Petar Beron". For a short time during this period, he taught Bulgarian folk dances at the National School of Dance Arts in Sofia. He has won numerous awards at dance festivals and competitions in Bulgaria and abroad.

3. Relevance of the topic:

The topic of this dissertation is highly relevant given the growing interest in the discipline of Bulgarian folk dance education in the school education system of the Ministry of Education and Science. It is a fact that, to date, teaching of dance types in national and specialised arts schools has been more actively researched. Analysing these is a more attractive topic because the teaching is professional, with many more hours devoted to dance disciplines and a rich tradition in terms of methodology, which provides more opportunities for analysis and comparison. Desislav Mihaylov's dissertation is relevant because it explores a topic that has been little discussed. He is well acquainted with the processes as a participant and has subsequently built on this with analyses in the structuring of his scientific research. As a result, he proposes specific solutions for improving the teaching of "Choreography". Moreover, he goes further and makes proposals to change the name of the discipline to "Bulgarian Folk Dances, Customs and Culture". The word choreography is used colloquially to refer to a profession, authorship, artistic work, etc. The doctoral programme

"Choreography" in Professional Field 8.3 Music and Dance Arts at the National Assessment and Accreditation Agency is formulated in the same way. It is obvious that the name "Choreography" goes far beyond the teaching of Bulgarian folk dances in classes at non-specialised schools in the Ministry of Education and Science system. The proposal is particularly relevant at a time when the Ministry of Education and Science and society are faced with the question of whether to introduce the subject "Virtues and Religion", and it seems to me that there are a number of intersections in the content that would give meaning to the education of young people in our country.

4. Appropriateness of the research methods for achieving the set goals:

The doctoral student has approached the issue of dance education in choreography classes in the school education system with exceptional precision. The methods he applies are different in nature, but they unanimously support his main task of creating the conditions for solving the research problem. To a large extent, he uses the empirical method, relying on a huge database acquired from his previous experience and work with reliable and proven informants in the profession. He builds the content on the topic using the comparative-analytical method. He uses the historical method as a basis and starting point, and the structural method in relation to the analysis of the approach to the formation of curricula and the inclusion of different types of lessons according to the application of the law.

5. Assessment of the dissertation:

Desislav Mihaylov's dissertation is 152 pages long (a total of 194 pages including appendices, references and publications). The bibliography contains 105 titles, as well as links to 17 online sources of information on the topic. The thesis is structured into an introduction, four chapters and a conclusion.

In **the introduction**, the doctoral student motivates his desire to study the teaching of Bulgarian folk dances in classes with extended study of choreography in non-specialised schools with the statement that this discipline is the spiritual foundation for the preservation of Bulgarian folk heritage, and traditions and customs are the basis for its development. **The subject** of the study is the teaching of the elective discipline "Choreography" in non-specialised schools in the city of Sofia. **The main objective** of the thesis is to examine and analyse this discipline in order to justify the need for changes and improvements in teaching. Seven specific **tasks** have been identified to achieve this objective. **The author's thesis** is defined as the need for a targeted change in choreography education in classes with extended study. According to the doctoral student, these innovations should be logically justified, based on the past, consistent with the present and with a view to the future.

The first chapter provides an overview of publications and preserved information containing data on the topic of the dissertation. The activities in the monastery school, which subsequently moved on to another stage of development in secular schools, are mentioned as initial attempts at "physical education". To begin with, the lessons on "patriotism, folklore and physical education" by Nayden Gerov in Koprivshtitsa are mentioned. This is followed by a review of the information that has come down to us about all initiatives related to purposeful folk singing and dancing in the first half of the 20th century. Significant titles of published studies and textbooks supporting this activity are traced. The establishment of the State Choreography School in Sofia (now National School of Dance Art), the Higher Institute for Music and Choreography, and the opening of the Department of Choreography at the Higher Institute of Music and Pedagogy in Plovdiv (now Academy of Music and Dance Arts). Of interest is the study of the processes involved in the launch of classes with extended study of "Choreography" after 1991 in Sofia. Due to various factors, it is organised and structured on three levels – primary, lower secondary and upper secondary education. A SWOT analysis of classes with extended study of choreography in non-specialised schools in Sofia is applied, including the strengths and weaknesses, optimistic expectations and possible threats to this training.

The second chapter examines in detail the issues related to the current processes of teaching Bulgarian folk dances. First, it looks at the problems faced by teachers and choreographers as key figures in ensuring the success of this training. The types of exercises and the main goal to be achieved through teaching and training are mentioned. Recommendations are made for the successful implementation of the individual parts – exercises on the barre, in the centre, diagonals. This is followed by an analysis of the methodology applied, with the doctoral student concluding that it is only in recent years that visible results have been achieved in the teaching of "Choreography". To this end, he highlights the differences between the training of professional dancers at the National Academy of Theatre and Dance Arts, for example, and teaching in non-specialised schools. Another parallel in his conclusions is interesting, that of the basic approaches to teaching. One focuses on the unifying figure of the teacher, while the other model focuses on the student as the recipient of knowledge. This is followed by an extensive analysis of the effectiveness of teaching Bulgarian folk dances and the types of methodologies used to achieve it. The chapter concludes that choreographers working in schools must know the rules and laws of teaching different age groups, use different forms of training and develop an individual approach to their application.

In **the third chapter**, the doctoral student presents the results of the analysis of the current programmes in schools affiliated with the Ministry of Education and Science and recommends that "Choreography" be included in Section "A" – compulsory lessons. He examines the methods that choreographers-teachers apply in

the classroom, analysing each aspect of them. A successful approach is to conduct targeted interviews on the topic with established teachers – Nestor Nestorov, Lachezar Pavlova, Anelia Karcheva, Rositsa Dimitrova and Ruzha Peneva. The interviews themselves are presented as appendices after the main text of the work. They are based on seven specific, well-considered questions and contain very interesting facts documenting the current state of the processes. Desislav Mihaylov analyses the information in the order of the questions, summarising each one and giving his own opinion. Finally, he formulates three main types of problems arising from the curricula and the requirements of the Ministry of Education and Science.

The **fourth chapter** discusses the content of the current programmes for the first, fourth and seventh grades of the subject "Choreography". This analysis is extensive and includes the specific methodology, the goals to be achieved and the expected results. In this section of the dissertation, the doctoral student again proposes certain innovations regarding the exercises in the programme, as well as the inclusion of some "folk" games, holidays and customs in the curriculum. Specific examples in this regard are given for each age group. The possibilities for training in an electronic environment are also discussed.

The dissertation concludes with a substantial **conclusion**. The doctoral student summarises the conclusions made so far and proposes specific solutions. He believes that these solutions can overcome potential difficulties in six problematic aspects of choreography training. The final **summaries** are extremely informative as motivation for the development of a national strategy for the development of Bulgarian folk dance training and cultural identity, which combines tradition with innovation and guarantees a quality environment for the development of dance art in schools.

6. Abstract:

The presented abstract is 48 pages long. It provides a summary of the content of the thesis and includes the necessary components for the legitimisation of a scientific work – purpose, main tasks, object and subject of the research, conclusions, summaries, etc. The abstract fully complies with the requirements of the relevant regulations and provisions.

7. Contributions and significance of the scientific research and publications on the topic of the dissertation:

Desislav Mihaylov's dissertation is definitely a contribution because it's the first time that choreography education in non-specialised schools in Sofia has been studied. All significant events and prerequisites that have influenced the development

of choreography as a school subject outside specialised arts schools have been studied. For the first time, the methodology of teaching Bulgarian folk dances applied in these schools is examined. For the first time, the problems faced by teachers are analysed and recommendations for specific changes are formulated with a view to improving learning outcomes. These include both specific decisions on reducing the content of the curriculum in the classroom and changing the name to "Bulgarian Folk Dances, Customs and Culture". Special attention is paid to the significant contribution of artistic and creative activities in schools to the consolidation of dance training processes. Last but not least, the influence of the material base and logistics for improving the conditions for this training is also analysed.

The three publications attached to the application documents are in line with the main theme without any literal quotations. I believe that Desislav Mihaylov's significant contribution is the fact that he gives credit to the work of a number of choreography teachers and institutions that play an important role in the training and education of students.

8. Conclusion:

In conclusion, I would like to emphasise that the dissertation "Choreography Classes in the School Education System of the Ministry of Education and Science. Dance Education" definitely deserves a positive assessment. Based on the results achieved and the contributions made, I confidently propose that the honourable Scientific Jury award Desislav Mihaylov the educational and scientific degree of "Doctor" in Professional Field 8.3 "Music and Dance Arts", doctoral programme "Choreography".

20.11.2025	Reviewer:
	/Prof. D. Dzheneva, PhD/